

OPINIA EKSPERTA

Wnioski to kopalnia wiedzy o rodzinach. Jak zadbać o ochronę tych danych

EDYTA BIELAK-JOMAA

generalny inspektor ochrony danych osobowych

Ustawa z 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci nie określa w sposób szczególny kwalifikacji, jakie powinny mieć osoby przyjmujące i rozpatrujące wnioski składane w ramach procedury uzyskiwania prawa do świadczenia wychowawczego. Zatem odpowiedzi na postawione pytania szukać należy w przepisach ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych. W omawianym kontekście kluczowym elementem będzie nadanie upoważnienia do przetwarzania danych osobowych przez administratora danych, która będzie miała do nich dostęp. Stosownie bowiem do treści art. 37 ustawy wyłącznie osoby mające upoważnienie nadane przez administratora danych mogą być dopuszczone do ich przetwarzania. Przepis ten ma zastosowanie nie tylko do etatowych pracowników, lecz także do osób działających na rzecz administratora danych na podstawie innych stosunków prawnych, jak umowa-zlecenie czy umowa o dzieło, a także w przypadku praktykantów lub stażystów. Jak podkreśla się w doktrynie, do przetwarzania danych nie jest wystarczające upoważnienie wynikające ze stosunku prawnego łączącego daną osobę z administratorem danych, np. w związku z zawarciem umowy-zlecenia czy też umowy o świadczenie usług, do której stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu (J. Barta, R. Markiewicz, „Ochrona danych osobowych. Komentarz”). Upoważnienie nie może być zatem wywodzone tylko z treści umowy o pracę (lub innego stosunku prawnego) czy z zakresu obowiązków pracowniczych bądź z regulaminu. Upoważnienie powinno mieć charakter imienny, powinno też określać dozwolony zakres przetwarzania danych. Wydawane powinno być nie tylko osobom, które bezpośrednio zatrudnione zostały w celu prowadzenia przetwarzania danych, lecz także innym osobom mogącym w takim przetwarzaniu uczestniczyć (kierownikom jednostek organizacyjnych, pracownikom działu kadr i działu płac itp.). W praktyce nadanie upoważnienia powinno być związane z podpisaniem przez osobę odbierającą upoważnienie oświadczenia o zapoznaniu się z przepisami dotyczącymi ochrony danych osobowych oraz o przyjęciu do wiadomości obowiązku zachowania

tajemnicy. Ustawodawca nie przesądza o treści upoważnienia ani o jego formie. Jednak względy dowodowe przemawiają za tym, aby upoważnienie do przetwarzania danych wydane przez administratora miało formę pisemną.

Ustawa nie reguluje kwestii kwalifikacji i innych wymagań w odniesieniu do osób zatrudnionych przy przetwarzaniu danych osobowych. Warto jednak podkreślić, że wydawanie przez administratora upoważnień do przetwarzania danych osobowych ma właśnie na celu wzmocnienie ochrony przetwarzanych przez niego danych osobowych poprzez wskazanie, że tylko ta – upoważniona do tego – osoba ma dostęp do określonych danych osobowych. Dodatkowo administrator danych ma obowiązek prowadzenia ewidencji osób upoważnionych do przetwarzania danych, o której mowa w art. 39

ustawy o ochronie danych osobowych. Ewidencja ta powinna zawierać: imiona i nazwiska wszystkich osób upoważnionych przez administratora do wykorzystywania danych osobowych, daty nadania i ustania oraz zakres upoważnień do przetwarzania danych, a także identyfikatory tych osób, które dopuszczone zostały do przetwarzania danych w systemach informatycznych. Artykuł 39 ust. 2 stanowi, że osoby, które zostały upoważnione do przetwarzania danych, są obowiązane zachować w tajemnicy te dane osobowe oraz sposoby ich zabezpieczenia, co jest równoznaczne z zakazem ich ujawniania innym osobom czy wykorzystywania w innym celu niż wskazany w upoważnieniu. Naruszenie tego obowiązku może skutkować odpowiedzialnością karną przewidzianą w ustawie o ochronie danych osobowych (art. 51).

Co do zabezpieczenia interesów rodzin i zapewnienia, by ich dane były odpowiednio chronione, stosuje się ustawę o ochronie danych osobowych w części dotyczącej zabezpieczenia danych. Z przepisów tych wynika obowiązek zastosowania środków technicznych i organizacyjnych zapewniających ochronę przetwarzanych danych osobowych odpowiednią do zagrożeń oraz kategorii danych objętych

ochroną. Istotne jest zabezpieczenie danych przed ich udostępnieniem osobom nieupoważnionym, zabranieniem przez osobę nieuprawnioną, przetwarzaniem z naruszeniem ustawy oraz zmianą, utratą, uszkodzeniem lub zniszczeniem (art. 36 ust. 1). W tym celu administrator danych prowadzi dokumentację opisującą sposób przetwarzania danych i wskazane środki techniczne i organizacyjne zapewniające ochronę przetwarzanych danych (art. 36 ust. 2).

W praktyce nadanie upoważnienia powinno być związane z podpisaniem przez osobę odbierającą upoważnienie oświadczenia o zapoznaniu się z przepisami dotyczącymi ochrony danych osobowych oraz o przyjęciu do wiadomości obowiązku zachowania tajemnicy